

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE
DECIZIE

07 decembrie 2022

mun. Chișinău

Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție în componența:

Președinte: Toma Nadejda,
Judecători: Boico Victor, Diaconu Iurie,
Cu participarea:
Procurorului: Crinjanovschi Sergiu
Avocatului: Barcaru Marin
Inculpatului: Patrașcu Valentin

a judecat, în ședință publică, recursul declarat de către avocatul Rusu Lucia în numele inculpatului Patrașcu Valentin, împotriva încheierii Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 19 mai 2022 privind înlocuirea măsurii preventive, în cauza penală în privința inculpatului,

Patrașcu Valentin xxxx, născut la xxxxx,
originar din r-nul xxx s. xxxxxx, domiciliat în
mun. xxxx str. xxxx xxx ap. xxxx.

Termenul de examinare:

25.11.2022 – 07.12.2022

Procedura de citare legal îndeplinită.

Avocatul Barcaru Marin, desemnat din oficiu, a susținut integral recursul declarat de avocatul Rusu Lucia în numele inculpatului Patrașcu Valentin, suplimentar invocând că consideră încheierea contestă drept ilegală și nemotivată, or potrivit ultimei a fost înlocuită o măsură preventivă expirată de drept și nu a fost motivată imposibilitatea aplicării în privința inculpatului a unei măsuri preventive mai blânde. Potrivit sentinței în privința inculpatului până la definitivare a fost aplicată obligațiunea de nepărsire a țării, care potrivit art. 178 CPP urma a fi prelungită, sau sentința a fost pronunțată la 20.08.2020, iar inculpatul a părăsit teritoriul țării în anul 2022.

Inculpatul Patrașcu Valentin a susținut recursul avocatului declarat în numele său, a solicitat admiterea acestuia cu stabilirea unei măsuri preventive mai blânde, invocând că a părăsit teritoriul țării plecând la muncă or, are trei copii și nu are cu ce să-i întrețină, nu are și nici nu a avut intenția să se ascundă.

Procurorul în secția reprezentare a învinuirii în Curtea Supremă de Justiție, Crinjanovschi Sergiu, a solicitat respingerea recursului ca fiind neîntemeiat, considerând legală și întemeiată încheierea privind înlocuirea măsurii preventive obligarea de nepărsire a țării cu arestarea preventivă pe un termen de 30 zile, în privința lui Patrașcu Valentin, dat fiind că au fost efectuate toate măsurile pentru înștiințarea legală și asigurarea prezenței inculpatului în ședința de judecată, neprezentarea acestuia fiind o eschivare de la procesul de judecată.

CONSTATĂ:

1. Prin sentința Judecătorei Judecătorei Bălți sediul Central din 20 august 2020, Patrașcu Valentin X. a fost recunoscut vinovat de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 164 alin. (2) lit. b), e), f) Cod penal și în baza acestei Legi i s-a stabilit pedeapsa sub formă de închisoare pe un termen de 6 (șase) ani.

Tot, Patrașcu Valentin a fost recunoscut vinovat de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 188 alin. (2) lit. b), e), f) Cod penal și în baza acestei Legi i s-a stabilit pedeapsa sub formă de închisoare pe un termen de 8 (opt) ani.

În temeiul art. 84 alin. (1) Cod penal, pentru concurs de infracțiuni, prin cumul parțial al pedepselor aplicate, s-a stabilit lui Patrașcu Valentin pedeapsa definitivă sub formă de închisoare pe un termen de 9 (nouă) ani.

În temeiul alin. (3) art. 72 Cod penal, pedeapsa închisorii stabilită conform prezentei sentințe de către Patrașcu Valentin s-a dispus că urmează a fi executată în penitenciar de tip semiînchis.

S-a aplicat în privința lui Patrașcu Valentin măsura preventivă obligațiunea de nepărăsire a țării, cu menținerea acesteia până la intrarea sentinței în vigoare.

Termenul pedepsei s-a calculat din momentul punerii în executare a sentinței și reținerii lui Patrașcu Valentin.

În temeiul alin. (3) art. 88 Cod penal s-a inclus în termenul pedepsei perioada aflării lui Patrașcu Valentin în stare de arest preventiv din 25.11.2015 până la 06.01.2016 și în stare de arest la domiciliu din 06.01.2016 până la 24.01.2016.

A fost soluționată chestiunea corpurilor delictive.

Prin aceeași sentință a fost condamnat și Patrașcu Vladimir X., de comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 164 alin. (2) lit. b), e), f) Cod penal și art. 188 alin. (2) lit. b), e), f) Cod penal, *însă în privința acestuia nu a fost modificată măsura preventivă și respectiv nu a fost înaintat recurs împotriva încheierii instanței privind măsurile preventive aplicate și prelungirea duratei lor.*

2. Sentința instanței de fond a fost atacată cu apel de către avocatul Guțu Tatiana în interesele inculpatului Patrașcu Vladimir, cu invocarea motivelor privind ilegalitatea sentinței, solicitând admiterea apelului, casarea totală a sentinței, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei hotărâri noi, potrivit modului stabilit pentru prima instanță, cu dispunerea achitării lui Patrașcu Vladimir, pe motivul lipsei elementelor componente ale infracțiunilor prevăzute de art. 188 alin. (2) lit. b), e), f) și art. 164 alin. (2) lit. b), e), f) Cod penal.

Sentința instanței de fond a fost atacată cu apeluri și de către avocatul Tica Sergiu în interesele inculpaților Patrașcu Vladimir și Patrașcu Valentin, cu invocarea motivelor privind ilegalitatea sentinței, solicitând admiterea apelului, casarea totală a sentinței, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei hotărâri noi, potrivit modului stabilit pentru prima instanță, cu dispunerea achitării lui Patrașcu Vladimir și Patrașcu Valentin, pe motivul că nu există faptul infracțiunii pe ambele capete de acuzare, adică lipsa probatoriului și altor probe utile, legale, concludente și pertinente, care să coroboreze între ele, că ultimii au comis pretinsele infracțiuni prevăzute de art. 188 alin. (2) lit. b), e), f) și art. 164 alin. (2) lit. b), e), f) Cod penal.

3. În cadrul examinării cauzei în ordine de apel, procurorul al Procuraturii de Circumscripție Bălți, Dubăsari Valeriu, în ședința judiciară din 19.05.2022 a solicitat schimbarea măsurii preventive obligarea de nepărăsire a țării în arestare preventivă pe un termen de 30 zile în privința inculpatului Patrașcu Valentin, cu anunțarea în căutare,

invocând ca temei faptul că măsurile întreprinse pe caz de către instanță nu au dat rezultate pozitive în vederea asigurării prezenței inculpatului în fața instanței și pentru excluderea tergiversării examinării cauzei penale, asigurarea bunei desfășurări a procesului penal, la fel întru asigurarea executării sentinței, consideră necesar și oportun schimbarea în privința inculpatului Patrașcu Valentin a măsurii preventive, cu aplicarea arestării preventive pe un termen de 30 zile, și anunțarea în căutare.

4. Prin încheierea din 19 mai 2022, Colegiului penal al Curții de Apel Bălți a dispus :

"Admite demersul procurorului în Procuratura de Circumscripție Bălți Dubăsari Valeriu.

Înlocuiește față de Patrașcu Valentin X., născut la XX.XX.XXXX, originar din satul Y. raionul Sîngerei, domiciliat în mun.Bălți xxxxxxxxxxxx și satul XXXXX raionul Sîngerei, măsura preventivă obligarea de nepărăsire a țării cu arestarea preventivă pe un termen de 30 zile.

Anunțarea în căutare a inculpatului Patrașcu Valentin X., născut la XX.XX.XXXX, originar din satul Y. raionul Sîngerei, domiciliat XXXXXXXXXXXXXXX și satul XXXXX raionul Sîngerei.

Executarea dispozițiilor privind anunțarea în căutare a lui Patrașcu Valentin X., a pune în sarcina Inspectoratului de Poliție Bălți și Inspectoratului de Poliție raionului Sîngerei.

Despre pornirea dosarului de căutare, precum și rezultatele căutării, a înștiința imediat Colegiul penal al Curții de Apel Bălți."

5. Instanța de apel și-a motivat soluția bazându-se pe prevederile art. 175 și 176 Cod de procedură penală menționând că, potrivit prevederilor art. 321 alin. (5) Cod de procedură penală, fiind citat în ședințele judiciare în instanța de apel și fiind necesară participarea inculpatului în ședință pentru judecarea apelurilor declarate în sensul solicitării achitării lui, inculpatul Patrașcu Valentin nu s-a prezentat, deși a fost citat legal, fapt confirmat prin semnătura de pe recipisele pentru ședințele judiciare din 02.02.2022 și 10.02.2022, iar fiind dispusă aducerea silită ultimul nu a fost găsit, nefiind posibil de a stabili locul aflării inculpatului, astfel nefiind posibilă asigurarea prezenței inculpatului în ședința instanței de apel. Colegiul a mai menționat că inculpatul Patrașcu Valentin intenționat și în mod neîntemeiat nu se prezintă în ședințele instanței de apel, existând temeiuri rezonabile de a presupune că inculpatul intenționat se ascunde de instanță, iar acest fapt duce la tergiversarea examinării cauzei penale și neexaminarea cauzei în termeni rezonabili.

S-a constatat și faptul, că instanța de fond la adoptarea sentinței, în dispozitivul sentinței, a indicat că se aplică în privința lui Patrașcu Valentin măsura preventivă obligațiunea de nepărăsire a țării, care se menține până la intrarea sentinței în vigoare.

Instanța a reținut că inculpatul a încălcat condițiile asumate în urma aplicării măsurii preventive obligarea de nepărăsire a țării, deoarece a părăsit țara, fapt confirmat prin informația din baza de date SIC „Acces Web”, publicată de către Poliția de Frontieră a RM, prin care se adeverește faptul traversării frontierei de stat a Republicii Moldova de către Patrașcu Valentin la data de 04.02.2022. Totodată Colegiul penal a considerat că judecarea apelurilor declarate în sensul achitării inculpatului nu este posibilă în lipsa inculpatului, fiind obligatorie prezența ultimului în ședința judiciară.

6. Împotriva încheierii, emise la 19 mai 2022, a declarat recurs, la 15 noiembrie 2022, avocatul Rusu Lucia în numele inculpatului Patrașcu Valentin, prin care a solicitat anularea încheierii privind înlocuirea măsurii preventive obligarea de nepărsire a țării cu măsura preventivă sub formă de arest pe un termen de 30 zile în privința inculpatului Patrașcu Valentin, cu anularea ultimei și aplicarea măsurii preventive sub formă de obligare de nepărsire a localității.

6.1. Potrivit apărătorului, cu încheierea respectivă inculpatul Patrașcu Valentin a luat cunoștință în data de 14.11.2022, în ziua reținerii sale.

Încheierea în cauză o consideră neîntemeiată, fiind pasibilă de a fi casată reieșind din sensul prevederilor paragrafului 3, art. 5 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, potrivit cărora orice persoană reținută sau arestată are dreptul de a fi eliberată, inclusiv, și în procesul examinării cauzei de către instanța de judecată. Aflarea în libertate a persoanei atrase la răspundere penală presupune, de asemenea, pe lângă alte momente, și respectarea principiului prezumției nevinovăției. Astfel, paragraful 3 al art. 5 din Convenția pentru Apărarea drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale materializează un principiu important: libertatea este o regulă, iar lipsirea de libertate până la pronunțarea unei hotărâri judecătorești este o excepție. Vorba este despre un principiu de bază al oricărui proces penal, deoarece până la darea sentinței de condamnare persoana este considerată ca fiind nevinovată.

Prezența temeiurilor pentru aplicare, măsurii de arest preventiv trebuie să fie confirmată prin materialele dosarului penal, prin informații care stabilesc cu certitudine faptul că persoana va împiedica desfășurarea procesului penal.

Menționează și faptul că nu întotdeauna sunt obținute informații care ar indica direct asupra faptului că învinuitul sau inculpatul intenționează să se sustragă de la urmărire sau judecată sau să împiedice, sub anumite forme, stabilirea adevărului în procesul penal.

7. Judecând recursul în raport cu materialele cauzei și motivele invocate, audiind persoanele prezente în ședință, Colegiul penal constată că recursul urmează a fi admis din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 329 alin. (2) Cod de procedură penală, în cazul aplicării arestării preventive, hotărârea instanței poate fi atacată, în termen de 3 zile, în instanța ierarhic superioară cu recurs, care se va judeca conform prevederilor art. 311 și 312, care se aplică în mod corespunzător.

Instanța de recurs verifică dacă s-a aplicat corect legea la faptele reținute prin hotărârea atacată și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.

Verificând legalitatea și temeinicia încheierii instanței de apel privind înlocuirea măsurii preventive declarația de nepărsire a țării cu arestarea preventivă și eliberarea mandatului de arestare pe un termen de 30 zile în privința lui Patrașcu Valentin, Colegiul penal constată faptul, că instanța de apel la data de 19 mai 2022:

a) a emis încheierea și mandatul privind înlocuirea măsurii preventive sub formă de obligarea de nepărsire a țării cu arestarea preventivă a inculpatului Patrașcu Valentin, indicând în calitate de temei legal prevederile art. 176, 177 și 329 Cod de procedură penală, care reglementează procedura de aplicare a măsurii preventive;

b) a admis un demers al acuzatorului de stat, care este neargumentat, fapt ce contravine principiului contradictorialității în procesul penal.

Cu această ocazie instanța de recurs ține să atenționeze, că potrivit prevederilor art. 195 alin. (1) Cod de procedură penală, măsura preventivă aplicată poate fi înlocuită cu una mai aspră, dacă necesitatea acesteia este confirmată prin probe, sau cu una mai ușoară, dacă prin aplicarea ei se va asigura comportamentul respectiv al bănuțitului, învinuitului, inculpatului, în scopul desfășurării normale a procesului penal și al asigurării executării sentinței.

În pofida acestor prescripții legale, potrivit descriptivului și dispozitivului încheierii contestate, instanța de apel:

a) dispunând înlocuirea măsurii preventive, instanța de apel face referire la normele de drept ce reglementează procedura aplicării arestului preventiv, concluziile instanței nefiind coroborate cu prevederile art. 195 Cod de procedură penală, care reglementează procedura și temeiurile pentru înlocuirea, revocarea sau încetarea de drept a măsurii preventive. Or, aplicarea măsurii preventive și înlocuirea măsurii preventive sunt două proceduri distincte, care în fapt și în drept au la bază temeiuri și circumstanțe distincte.

b) dispunând înlocuirea măsurii preventive nu a constatat cu certitudine existența de drept la momentul respectiv a măsurii preventive obligația de nepărăsire a țării, deoarece în conformitate cu prevederile art. 178 alin.(3) Cod de procedură penală durata acestei măsuri preventive nu poate depăși 60 zile și această durată poate fi prelungită doar motivat.

c) nu și-a motivat soluția privind înlocuirea măsurii preventive sub formă de obligarea de nepărăsire a țării cu arestarea preventivă a inculpatului Patrașcu Valentin pe niciunul din temeiurile de drept prevăzute de lege, pentru înlăturarea riscurilor care justifică arestul (*art. 176 alin. (1), 185 alin. (1), (2) pct. 3), alin. (3) și (4) CPP*). Ori, în descriptivul încheierii lipsește cu desăvârșire argumentarea instanței bazată pe probe concrete, că inculpatul ar putea să se ascundă de instanță, să exercite presiune asupra martorilor, să nimicească sau să deterioreze mijloacele de probă, să împiedice într-un alt mod stabilirea adevărului în procesul penal, să săvârșească alte infracțiuni, că punerea în libertate a acesteia va cauza dezordine publică, sau că sunt aplicate pentru asigurarea executării sentinței.

d) nu a *examinat prioritar oportunitatea aplicării altor măsuri preventive, neprivative de libertate, apoi a celor alternative arestului preventiv*, iar concluzia instanței privind înlocuirea măsurii preventive cu cea mai aspră măsură preventivă – arestul preventiv, este una sumară și neclară, sau arestul preventiv constituie o măsură excepțională și se dispune doar atunci când se demonstrează că alte măsuri nu sunt suficiente pentru a înlătura riscurile care justifică aplicarea arestării.

Mai mult, Colegiul penal, analizând demersul procurorului, constată că acesta nu este întemeiat de drept și nu conține referiri la probe concludente care ar confirma afirmațiile acestuia privind existența temeiurilor „relevante și suficiente” pentru înlocuirea măsurii preventive.

Astfel, Colegiul penal reține că, atât demersul înaintat de procuror, cât și încheierea contestată conțin doar niște aprecieri de ordin general, lipsind motivarea necesității înlocuirii măsurii preventive cu referire la circumstanțele concrete ale cauzei, fiind lăsate fără apreciere argumentele și probele prezentate de apărare (f.d. 208-212 A).

Reieșind din împrejurările expuse supra Colegiul constată că, instanța de apel soluționând demersul procurorului a comis erori de drept ce țin de aplicarea corectă a legii la faptele reținute prin hotărârea atacată și la faptul dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material, deoarece încheierea recurată nu cuprinde motive legale pe care se întemeiază soluția în partea înlocuirii în privința inculpatului Patrașcu Valentin a măsurii preventive - obligarea de nepărsire a țării, cu arestarea preventivă a acestuia, fapt ce denotă temeinicia recursului declarat.

Colegiul penal, conducându-se de prevederile art. 312 alin. (5) pct. 1) Cod de procedură penală, stabilind în urma controlului judiciar efectuat temeinicia recursului, a ajuns la concluzia admiterii acestuia.

8. Reieșind din cele expuse, în conformitate cu prevederile art. 312 alin. (5) pct. 1), lit. a) Cod de procedură penală, Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție,

DECIDE:

Admite recursul declarat de avocatul Rusu Lucia în numele inculpatului Patrașcu Valentin.

Casează parțial încheierea Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 19 mai 2022, prin care s-a dispus:

“Înlocuiește față de Patrașcu Valentin X., născut la XX.XX.XXXX, originar din satul Y. raionul Sîngerei, domiciliat în mun. Bălți strada Bulgară 59 ap. 22 și satul XXXXX raionul Sîngerei, măsura preventivă obligarea de nepărsire a țării cu arestarea preventivă pe un termen de 30 zile.”

Patrașcu Valentin X., născut la XX.XX.XXXX, urmează a fi eliberat imediat din penitenciar dacă nu execută arest preventiv sau pedeapsa cu închisoare, în baza altor hotărâri judecătorești.

Decizia este irevocabilă, pronunțată integral la 07 decembrie 2022.

Președinte

Toma Nadejda

Judecătorii

Boico Victor

Diaconu Iurie